

NAGY ADRIENN*

Gondolatok a végrehajtási jog elévüléséről

I. A végrehajtási jog elévüléséről általában

Az idő múlása változatos hatással bír a polgári jogi igényekre, egyes esetekben jogvesztést (pl. Ptk. 6:21. §), máskor elévülést eredményez, illetve vannak olyan igények is, melyek egyáltalán nem évülnek el (pl. a tulajdonjogi igények a Ptk. 5:35. §-a alapján). A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) nem tartalmaz saját elévülési szabályokat az 57. §-ban, már csak eljárásjogi jellegénél fogva sem, az anyagi jogi szabályokra utal vissza.¹

Jelen tanulmánynak nem célja az elévülés dogmatikai alapjainak feltárása, a magánjogi elévülés vonatkozásában ennek monografikus feldolgozása már megtörtént.² A Vht. 57. §-ában rögzített szabályok a törvény hatályba lépése óta nem változtak, mégis a kapcsolódó bírósági esetjog elemzése időről-időre aktuálissá teszi e kérdéskör vizsgálatát, illetve a végrehajtási jog elévülése esetén követendő eljárás, a szabályozás mikéntje a mai napig vitatott kérdéskör.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rögzíti, hogy amennyiben az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést a kötelelem megegyezéssel való módosítása és a végrehajtási cselekmények szakítják meg.³ A Vht. 57. §-a szerint (i) a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el, (ii) a végrehajtási jog elévülését általában kérelemre kell figyelembe venni, hivatalból akkor vehető figyelembe, ha az alapjául szolgáló követelés elévülését is hivatalból kell figyelembe venni, (iii) amennyiben a végrehajtási jog elévülését figyelembe kell venni, úgy a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelemre nem lehet végrehajtást elrendelni, és a már elrendelt végrehajtást nem lehet folytatni, míg végül (iv) a végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja.

E jogszabályi rendelkezésekből látszólag az következik, hogy ellentmondás áll fenn a Ptk. és a Vht. szabályai között, hiszen az előbbi értelmében a végrehajtandó határozat

* egyetemi docens, Miskolci Egyetem ÁJK

¹ MARTONOVICS BERNADETT: *A Vht. 57. §-ához írt magyarázat*. In: Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.): *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer. Budapest, 2022.

² PUSZTAHELYI RÉKA: *A magánjogi elévülés dogmatikai alapjai*. PhD értekezés. Miskolc 2013.; PUSZTAHELYI RÉKA: *A magánjogi elévülés*; Novotni Alapítvány. Miskolc, 2015.

³ Ptk. 6:25. § (3) bek.

elévülését a kötelelem megegyezéssel való módosítása is megszakítja, míg az utóbbi alapján a végrehajtási jog elévülését kizárólag végrehajtási cselekmény szakítja meg. Ez a contradictio azonban látszólagos, a Debreceni Ítéltábla egyik precedensértékű ítéletében logikus jogértelmezés mellett feloldotta. Okfejtése szerint a Ptk. által nevesített végrehajtható határozat, és a bírósági végrehajtás elrendelése alapjául szolgáló végrehajtható okirat, nem azonos jogi fogalmak. Ugyanis, a végrehajtható határozat terminológia alatt mindazon végrehajtható határozatokat és egyéb egyenértékű okiratokat érteni kell, melyek ilyen irányú jogosulti kívánalmak esetében, további adott feltételek meglétei mellett, végrehajtható okiratok kiállításai, és ekként bírósági végrehajtás elrendelése alapjául szolgálhatnak. Ide tartoznak többek között a végrehajtási lap kiállítása alapjául szolgáló jogerős és végrehajtható bírósági határozatok (egyezségek), az egyéb szervek határozatai, egyéb közokiratok, avagy a végrehajtási záradékolásra alkalmas határozatok, felszólítások, magán- és közokiratok is. Ettől eltérően végrehajtható okirat terminológia alatt a jogosultnak, mint végrehajtást kérőnek ebbéli kérelme alapján, a végrehajtást elrendelő szerv által kiállított, az előbbi végrehajtható határozatokon alapuló és ekként a folyamatba tett bírósági végrehajtás alapját képező okiratot kell érteni.

Ebből az elhatárolásból következik, hogy a fenti jogszabályhelyek helyesen akként értelmezendők, hogy a végrehajtható határozat elévülése megszakítható az érintett jogalanyok egyezséggel való módosításával, avagy végrehajtási cselekménnyel, míg a bírósági végrehajtás elrendelése esetében az elévülést megszakító jogcselekmény már kizárólag a végrehajtási cselekmény lehet.⁴

A végrehajtási jog elévülése tehát bekövetkezhet a végrehajtás elrendelése előtt, valamint azt követően is, a végrehajtás foganatosítása során. Jelen tanulmány e logika mentén elemez fontosabb bírósági döntéseket, melyek a végrehajtási jog elévülését illetően kiemelt jelentőségűek.

II. A végrehajtási jog elévülése a végrehajtás elrendelése előtt

A Vht. 57. §-ában szabályozott végrehajtási jog elévülése bekövetkezhet a végrehajtás elrendelését megelőzően. A tanulmány jelen fejezete azt vizsgálja, hogy ez esetben mi a követendő eljárási rend, jellemzően az adós miként hivatkozhat a végrehajtási jog elévülésére, illetve egy-két érdekes joggyakorlati problémát villant fel.

A végrehajtási jog elévülésének kezdete az az időpont, amikor a végrehajtás elrendelésének valamennyi feltétele bekövetkezett; ez főszabály szerint a teljesítési határidő lejártát követő napon következik be. Összetettebb a kérdés a végrehajtási záradékkal ellátható okiratok esetében: a végrehajtási záradékkal ellátható okiratok alapján közvetlenül végrehajtható követelések az okiratban meghatározott határidő elteltével nem csak esedékessé, egyszersmind végrehajthatóvá is válnak. Az ilyen követelések esetében a végrehajtási jog elévülése – az egyéb feltételek fennállása esetén – a követelésre megállapított teljesítési határidő letelte utáni napon kezdődik. Ettől az időponttól kezdve a követelés más hatósági eljárás közbeiktatása nélkül végrehajtás útján közvetlenül kikényszeríthető.

⁴ Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.538/2019/4.

Ha mód van végrehajtási kényszer közvetlen alkalmazására, akkor csak a végrehajtási cselekményt lehet olyan célravezető jogérvényesítési lépésnek tekinteni, amely az elévülés megszakítását eredményezheti.⁵

A követelések (igények és jogok) elévülését meghatározó határidők nem eljárásjogi jellegűek, hanem a követelések érvényesítésének anyagi jogi korlátozásai. Ha az elévülést megszakító perben a bíróság jogerős határozatot hozott, a követelés elévülése a jogerős határozat meghozatalától kezdődik újra; a végrehajthatóságtól kezdődően az elévülést csak végrehajtási cselekmény, ezek sorában elsőként a végrehajtás elrendelésére irányuló kérelem szakítja meg, feltéve hogy a kérelem az elévülés bekövetkezése előtt beérkezik az elsőfokú bírósághoz.⁶

A végrehajtás elrendelése iránti kérelem kötelező tartalmi eleme a behajtandó követelés jogcímének feltüntetése.⁷ A jogcím feltüntetése után a végrehajtást elrendelő bíróságnak (közjegyzőnek) lehetősége van megvizsgálni, hogy a követelés, illetve a végrehajtási jog elévülését hivatalból kell-e figyelembe venni. A gyakorlatban leggyakrabban a tartásdíj behajtása esetén merül fel annak vizsgálata, hogy a már lejárt, 6 hónapnál régebbi tartásdíjrészletekre is el lehet-e rendelni a végrehajtást.⁸

Ha a bíróságnak (közjegyzőnek) hivatalból kell figyelembe vennie a végrehajtási jog elévülését, és az adós arra hivatkozik, hogy a végrehajtási jog elévült még a végrehajtás elrendelése előtt, a Vht. 211. §-ában szabályozott, a végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslatot vehet igénybe, hiszen a végrehajtható okirat kiállítására a törvény megsértésével került sor.

Ha a végrehajtási jog elévülését nem kell hivatalból figyelembe venni, akkor a végrehajtás elrendelése körében nem derül fény arra, hogy az elévülés bekövetkezett. Az adós a végrehajtás elrendeléséről már csak akkor fog értesülni, amikor a kibocsátott végrehajtható okiratot vele közlik, ebből következik, hogy a végrehajtás elrendelésének szakaszában nem tud hivatkozni a végrehajtási jog elévülésére. Ebben az esetben az adós a Vht. 41. §-ában foglaltak szerint hivatkozhat a végrehajtási jog elévülésére, ennek sikertelensége esetén pedig végrehajtás megszüntetése iránti pert kezdeményezhet.

A szakirodalomban olvashatunk ezzel ellentétes álláspontot is, mely szerint akkor is a végrehajtási lap visszavonásának van helye, ha a végrehajtás fogantatása során derül ki, hogy a követelés már a végrehajtás elrendelésekor elévült, de azt hivatalból nem lehetett figyelembe venni. „Az elévülés alapján visszavonásra és törlésre sor kerülhet minden olyan esetben, amikor akár hivatalból, akár kérelemre kellett a végrehajtási jog elévülését figyelembe venni.”⁹ Ezzel az állásponttal kapcsolatban az a probléma merül fel, hogy

⁵ BH2014. 151.

⁶ BH2017. 183.

⁷ Lásd a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002. (I. 17.) IM rendelet mellékleteiben rögzített, a végrehajtás elrendelése iránti kérelem formanyomtatványainak kötelező tartalmi elemeit.

⁸ Vht. 14. §; BALOGH OLGA: *A végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslatok*. In: Sáriné Simkó Ágnes (szerk.): *A megújult bírósági végrehajtás; HVG-ORAC Kiadó, Bp. 2004. 475. p.; LIGET LEVENTE: Kérdések és gondolatok az elévülés jogintézményének végrehajtási nemperes eljárásban történő alkalmazásával kapcsolatban*; https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2022/03/liget-levente_elevules-jogintezmenyenek-vegrehajatasi-nemperes-eljarasban_cimlappal.pdf (lekérdezés: 2023. 06. 10.) 4. p.

⁹ VIDA ISTVÁN: *A végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslatok*. In: Németh János – Kiss Daisy (szerk.): *A bírósági végrehajtás magyarázata. KJK-KERSZÖV. Budapest, 2004. 880. p.*

ilyen esetben gyakorlatilag csak az adós kérheti a végrehajtási lap visszavonását, hiszen sem a végrehajtást elrendelő bíróság, sem az eljáró önálló bírósági végrehajtó nem köteles és nem is jogosult arra, hogy a végrehajtás foganatosítása során a követelés esetleges elévülését vizsgálja. Amennyiben pedig a törvény szerint sem a végrehajtást elrendelő bíróság, sem a végrehajtó nem kezdeményezheti a végrehajtási lap visszavonását, úgy a Vht. 212. § (1) bekezdésében foglaltak egyáltalán nem teljesülnek. Ere tekintettel a végrehajtási lap visszavonásának, mint jogorvoslatnak a törvényi feltételei sem valósulnak meg maradéktalanul.¹⁰ Továbbá indokolatlan lenne ez esetben a nemperes eljárás keretében biztosítani az elévülés feltételeinek vizsgálatát, ellentétben a végrehajtás foganatosítása során bekövetkezett elévüléssel, ahol – vita esetén – erre nincs lehetőség, ugyanis végrehajtás megszüntetése iránti pert kell kezdeményezni.

A végrehajtás elrendelését megelőző végrehajtási jog elévülése körében érdekes kérdéseket vetett fel a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (a továbbiakban: Fmhtv.) 52. § (5) bekezdésében írt azon szabály, mely szerint a végrehajtási kérelem a fizetési meghagyás jogerőre emelkedésétől számított 10 év után nem terjeszthető elő. Összeegyeztethető-e ez a rendelkezés a Vht. 57. § (1) bekezdésében írtakkal, azzal, hogy a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el.

Az Fmhtv. hatályba lépését követően az 52. § (5) bekezdésében rögzített szabályt az Alkotmánybíróság is vizsgálta az 1208/B/2010. sz. határozatában. A Székesfehérvári Városi Bíróság bírójának, mint indítványozónak az álláspontja szerint ugyanis az Fmhtv. ezen rendelkezése a jogállamiság elvébe¹¹ ütközik, hiszen vannak olyan követelések, melyek a 10 év elteltével nem évülnek el, például a bűncselekménnyel okozott kár, ahol az elévülési idő a bűncselekmény büntethetőségének elévüléséhez igazodik, azaz akár 15 év is lehet. Ha 10 év elteltével nincs lehetőség a végrehajtási kérelem előterjesztésére, akkor a jogalkotó „előti a követelés jogosultját attól, hogy el nem évült követelését végrehajtás útján behajtassa”.¹²

Az Alkotmánybíróság a probléma felvetésével összefüggésben visszautalt a 1167/B/1997. AB határozatában rögzítettekre, nevezetesen: „[m]aguknak az elévülési időknél a meghatározása nem áll közvetlen összefüggésben az Alkotmány egyetlen szabályával sem. A jogalkotó az egyes jogviszonyok sajátosságaiból kiindulva határozza meg az elévülési időt. Korlátot az jelent, hogy a szabályozás nem lehet ellentétes az Alkotmány 57. §-ának (1) bekezdésével és 70/A. §-ának (1) bekezdésével” (ABH 2004, 1179, 1181.). Az 54/1992. (X. 29.) AB határozat megállapítása szerint egyébként az elévülési idő meghatározása a jogviszonyok alanyi, tárgyi, tartalmi szempontjain, továbbá jogpolitikai és gazdaságpolitikai megfontolásokon alapulhat (ABH 1992, 266, 267.). A 921/B/1992. AB határozatban megerősítette, hogy az elévülési idő meghatározása csak kivételesen, szélső esetekben vethet fel alkotmányossági kérdést. Az eltérő elévülési szabályok alkotmányosan nem kifogásolhatók, ha a különbözőséget a jogviszonyok tartalma, természete vagy egyéb gazdasági, társadalmi sajátosság indokolja, és e szabályok nem

¹⁰ GYOVAI MÁRK: *A végrehajtási lap visszavonása és a végrehajtási záradék törlése*. In: Wopera Zsuzsa – Gyovai Márk (szerk.): *Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához*. Wolters Kluwer. Budapest, 2016. 303. p.

¹¹ 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról (a továbbiakban: Alkotmány) 2. § (1) bek. Az Alkotmány 2012. január 1. napjától hatályon kívül helyezésre került, szerepét Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) vette át.

¹² 1208/B/2010. AB határozat I. pont.

vezetnek a személyek egyéb helyzet szerinti hátrányos megkülönböztetéséhez (ABH 1994, 554, 555-556.).

Az Alkotmánybíróság a fent kifejtett korábbi gyakorlatot jelen ügyben is irányadónak tekintette és rámutatott, hogy önmagában az, hogy a jogalkotó nem a Vht. megoldását alkalmazza [a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el; Vht. 57. § (1) bekezdés], hanem az elévülési időt egységesen tíz évben határozza meg, nem sérti a jogbiztonság követelményét. A jogszabály minden jogosultra egyaránt vonatkozik, így hátrányos megkülönböztetést nem alkalmaz, illetve a tíz éves időtartam az igényérvényesítés lehetősége szempontjából nem tekinthető olyan szélső esetnek, mely a követelés érvényesítését ellehetetlenítené, ezáltal a jogbiztonság sérelmét eredményezné. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványokat ebben a tekintetben is elutasította.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi CXXX. törvény 83. §-a módosította az Fmhtv. 52. § (5) bekezdését, és kiegészítette azzal, hogy az Fmhtv. 52. § (5) bekezdésében írt szabály nem érinti a végrehajtási jog elévülését. A módosító törvényhez írt miniszteri indokolás szerint erre a kiegészítésre azért volt szükség, mert a gyakorlat problémaként vetette fel az elévülési szabály és a végrehajtási kérelem benyújtására nyitva álló határidő egymáshoz való viszonyát, így törvényi szinten került rögzítésre az, hogy a két határidő egymástól elválasztandó.

Ez a megközelítés és okfejtés eltér az Alkotmánybíróság határozatában kifejtett magyarázattól, hiszen a taláros testület indokolása azt az értelmezést rögzíti, hogy az Fmhtv. 52. § (5) bekezdésében írt határidő elévülési jellegű egyben. Az időközben bekövetkezett törvényi pontosítást is figyelembe véve egyetérthetünk azzal az értelmezéssel, hogy az Fmhtv. 52. § (5) bekezdése anyagi jogi határidőt tartalmaz a végrehajtási kérelem előterjesztésére, mely nem zárja ki a Vht. 57. §-ában írt elévülési szabályok alkalmazhatóságát.¹³ Széchenyi-Nagy Kristóf szerint nem példa nélküli, hogy egy jogszabály ugyanannak a követelésnek az érvényesítésére elévülési és jogvesztő határidőt is megállapít, az Fmhtv. szerinti jogvesztő határidő a végrehajtási kérelem végső időbeli korlátját jelenti, amelyet a közjegyzőnek hivatalból kell figyelembe vennie. A végrehajtási jog természetesen ennél hamarabb is elévülhet.¹⁴

A 10 éves szigorú anyagi jogi jellegű határidő beiktatására azért volt egyébként szükség, mert a végrehajtás elrendelésére a fizetési meghagyásos eljárásnak kizárólag a MOKK rendszerében rögzített adatai alapján – tehát nem a kinyomtatott papíralapú iratok alapján – kerülhet sor [Fmhtv. 52. § (4) bek.], ugyanakkor a MOKK rendszerében kezelt adatokat az eljárás befejezését követő 10 év után törölni kell [Fmhtv. 56. § (6) bek.].¹⁵

A végrehajtási jog végrehajtás elrendelése előtti elévülésével összefüggésben végezett egy jogeset kiemelése szükséges. A végrehajtási jog elévülésének megszakadását csak a végrehajtás elrendelésére irányuló kérelem előterjesztése eredményezi. A konkrét jogesetben a végrehajtás alapjául szolgáló jogerős bírósági határozat kézbesítése 2008. június 24. napján történt, ez a végrehajtási jog elévülésének kezdő időpontja. A követelés

¹³ MOLNÁRNÉ ASZTALOS ZSUZSANNA: *A végrehajtási jog elévülése*; https://www.jogiforum.hu/wp-content/uploads/2022/01/molname-asztalos-zsuzsanna_a-vegrehajitasi-jog-elevulese_cimlappal.pdf (lekérdezés: 2023. 05.22.) 7. p.

¹⁴ SZÉCHENYI-NAGY KRISTÓF: *Nagykommentár a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvényhez*; Wolters Kluwer. Budapest, 2020.; az 52. §-hoz írt magyarázat.

¹⁵ Uo.

jogosultja 2008. december 2. napján kérelmezte a magyar bíróságtól, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001/EK tanácsi rendelet (Brüsszel I. rendelet) V. melléklete szerinti tanúsítványt állítsa ki, mivel az adós Angliában él, a végrehajtást az Egyesült Királyságban szándékozik kezdeményezni. A magyar bíróság a kérelemnek eleget téve kiállította a tanúsítványt.

A követelés jogosultja 2013. szeptember 27. napján a magyar bíróságtól kérte a végrehajtási lap kibocsátását. Az adós hivatkozása szerint a végrehajtási jog elévült, a végrehajtást kérő azonban arra hivatkozott, hogy a Brüsszel I. rendelet V. melléklete szerinti tanúsítvány kiállítása megszakította az elévülést.

A Kúria megítélése szerint a bírói jogértelmezés körébe tartozó kérdés annak eldöntése, hogy a félnek a végrehajtás elrendelése érdekében tett intézkedése végrehajtási cselekménynek minősül-e, és ilyen módon megszakítja-e a végrehajtási jog elévülését. A Brüsszel I. rendelet V. melléklete szerinti tanúsítvány kibocsátása iránti kérelem, illetve a tanúsítvány kibocsátása nem tekinthető olyan cselekménynek, amely a végrehajtandó követelés elévülésének megszakadására vezetne, ha ahhoz nem társul a végrehajtás elrendelése iránti kérelem.¹⁶ A Kúria döntésének indokolásából az alábbiak kiemelése szükséges.

A Vht. nem határozza meg a végrehajtási cselekmény fogalmát, így a bírói jogértelmezés körébe tartozó kérdés annak eldöntése, hogy mi minősül végrehajtási cselekménynek, s ilyen módon az adott cselekmény megszakította-e a végrehajtási jog elévülését. A másodfokú bíróság – indokoltan jelentőséget tulajdonítva annak is, hogy folyamatban van-e már a végrehajtási eljárás vagy még nem – helyesen jutott arra a következtetésére, hogy a végrehajtási jog elévülésének megszakítására kizárólag a végrehajtást kérő végrehajtási eljárást megindító végrehajtási kérelme, valamint a már megindult végrehajtási eljárás során az eljárás résztvevőinek a végrehajtás sikeres lefolytatása érdekében tett cselekményei alkalmasak.

A Kúria rámutat: Európában egységes végrehajtási jog hiányában, a végrehajtási eljárás szabályozása teljes mértékben a nemzeti jogalkotás hatálya alá tartozik. A perben hivatkozott Brüsszel I. rendelet célkitűzése egyebek mellett: az e rendelet hatálya alá tartozó tagállamban hozott határozat elismerése és végrehajtása az e rendelet hatálya alá tartozó más tagállamban [Brüsszel I. rendelet preambulum (10) bekezdés]. A Brüsszel I. rendelet 53. cikk (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak szerint az elismerést vagy a végrehajthatóság megállapítását kérelmező félnek be kell mutatni a határozatnak a hitelessége megállapításához szükséges feltételeknek megfelelő másolatát. A végrehajthatóság megállapítását kérelmező félnek az 55. cikk sérelme nélkül az 54. cikkben említett tanúsítványt is be kell mutatnia. A tanúsítvány értelme és célja az, hogy az eljárás első szakaszában megkönnyítse és hatékonyabbá tegye az elismerést és a végrehajthatóság megállapítását. E tanúsítványt az előbbieken idézettek szerint csatolni kell a végrehajthatóság megállapítása iránti kérelemhez. Ez azonban nem mellőzhetetlen kelléke a határozat elismerése, továbbá végrehajthatósága megállapítása iránti eljárásnak, ahogyan arra a Brüsszel I. rendelet 55. cikkében foglaltak értelmezése alapján következtetni lehet. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a Brüsszel I. rendelet nem azt a célt szolgálja, hogy a hatálya alá tartozó tagállamban hozott határozat elismerése és végrehajtása a rendelet

¹⁶ BH2016. 144.

hatálya alá tartozó másik tagállamban könnyebb legyen, hanem azt, hogy az elismerés és a végrehajtás a másik tagállamban ne legyen nehezebb, mint a határozatot hozó tagállamban.

A perbeli esetben az alperes tervezte a magyar bíróság határozatának külföldön történő elismerését és végrehajtását, ennek érdekében egy külön eljárást kezdeményezett, de magát a végrehajtási eljárást nem indította meg, az elismerés, illetőleg a végrehajtás iránti kérelmét nem juttatta el az illetékes külföldi hatósághoz. Mindezekből az következik, hogy az adott tanúsítvány kibocsátása iránti kérelem, illetve a tanúsítvány kibocsátása nem tekinthető a végrehajtási eljárást megindító végrehajtási kérelemnek, azaz a végrehajtási jog elévülésének megszakítására nem alkalmas.¹⁷

III. A végrehajtási jog elévülése a végrehajtás foganatosítása során

A Vht. 57. §-a alapján a végrehajtási jog elévülése bekövetkezhet a végrehajtás elrendelését követően is, annak foganatosítása során. Ez rendszerint akkor fordul elő, ha az adósnak nincs végrehajtás alá vonható vagyontárgya, így a végrehajtó a Vht. 52. § d) pontja alapján megállapítja a végrehajtási eljárás szünetelését.

A Vht. 57. § (1) bekezdése szerint a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el; a (4) bekezdés szerint a végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Ilyen cselekmény lehet a bíróságnak, a végrehajtónak a végrehajtás érdekében tett bármilyen intézkedése; a végrehajtást kérőnek a végrehajtás foganatosítására, adott esetben a szünetelő végrehajtás folytatására irányuló kérelme is. A végrehajtás elrendelésétől kezdődően a végrehajtási jog elévülése mindaddig nyugszik, amíg az eljáró végrehajtó a végrehajtást foganatosítja. Amint olyan ok következik be, amely a törvény szerint a végrehajtás szünetelését eredményezi, a legutóbb foganatosított végrehajtási cselekmény napját követően ismételt megkezdődik a végrehajtási jog elévülése.

A végrehajtásnak a Vht. 52. § d) pontja szerinti szünetelését olyan tények, illetőleg körülmények alapozzák meg, amelyek a végrehajtást kérőnek fel nem róhatóan, menthető okból időlegesen akadályozzák a végrehajtás továbbfolytatását. A Vht. 54. § d) pontja értelmében viszont kérhető a végrehajtás folytatása, ha a végrehajtást kérő valószínűsíti, hogy az adós van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető. Minthogy az utóbb eredménytelennek bizonyuló kérelem előterjesztése is alkalmas a végrehajtási jog elévülésének megszakítására, a végrehajtást kérőtől elvárható, hogy az elévülési időn belül kezdeményezze a végrehajtás folytatását. Egyébként is a végrehajtást kérő érdeke, hogy figyelemmel kísérje követelése behajthatóságát, adósa vagyoni körülményeinek változását. Igazolható tájékozódása hiányában a végrehajtást kérő alaptalanul feltételezi azt, hogy az adós – az elévülési időt jelentősen meghaladó időtartalmú szünetelés alatt – nem rendelkezett végrehajtás alá vonható vagyontárgyakkal, követeléssel.¹⁸

A végrehajtási eljárás során állami kényszerrel is el kell érni, hogy az adós teljesítse a kötelezettségét, a végrehajtásnak egyetlen célja van: a tartozás behajtása. Nyilvánvalóan

¹⁷ Lásd bővebben NAGY ADRIENN: *A végrehajtási jog elévülése*. In: Wopera Zsuzsa – Gyovai Márk (szerk.): *Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához*; Wolters Kluwer. Budapest, 2016. 129–140. pp.

¹⁸ BH2005. 291.

eredménytelen a végrehajtás, ha az eljárás az adós lefoglalható vagyona hiányában szünetel. A szünetelésnek ez az oka az adós oldalán felmerülő objektív körülmény, amely a végrehajtás eredményét megghiúsítja, ebben az esetben a végrehajtás céljának, azaz a tartozás behajtásának megvalósítása érdekében a hitelező vagy azt teszi, hogy kéri a szünetelő végrehajtás folytatását, amennyiben valószínűsítette, hogy az adósnak van olyan vagyontárgya, amely lefoglalható, illetőleg értékesíthető, vagy a Cstv. 27. § (2) bekezdés c) pontja alapján kéri az adós felszámolásának elrendelését. A per tárgyát képező esetben az alperes a felperes felszámolásának elrendelése iránt terjesztett elő kérelmet, amely kérelme alkalmas volt a végrehajtási jog elévülésének megszakítására.¹⁹

IV. Eljárás a végrehajtási jog elévülése esetén

A végrehajtást foganatosító bíróságok gyakorlatában számos esetben felmerül, hogy a végrehajtási eljárás során az adós a végrehajtás megszüntetését a követelés elévülésére hivatkozással kéri. E kérelmek indoka rendszerint az, hogy a követelés a végrehajtás foganatosítása során (pl. az adós lefoglalható vagyonának hiányában bekövetkezett szünetelés következtében) évült el, de előfordul olyan eset is, amikor az adós vagy más érdekelt azt állítja, hogy az elévülés a végrehajtás elrendelését megelőzően következett be.²⁰

A végrehajtási jog elévülését főszabály szerint csak kérelemre lehet figyelembe venni, hivatalból csak kivételes esetekben. A bírósági eljárás a gyakorlatban egyszerű akkor, amikor olyan követelés elévülését állítják, amelynek elévülését hivatalból figyelembe kell venni. Ilyen követelés pl. a tartásdíj, életjáradék, baleseti járadék, illetve egyéb tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatás esetén a 6 hónapnál régebben lejárt részletek (Vht. 14. §), a munkaviszonnyal kapcsolatos igényekből eredő követelések [Mt. 286. § (3) bek.], vagy a büntügyi követelés. E követelések érvényesítése esetén a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelem alapján a végrehajtható okirat kiállítását meg kell tagadni, ha pedig a bíróság a végrehajtható okiratot az elévülés hivatalból való figyelembe vételére vonatkozó törvényi előírás ellenére állította ki, azt a Vht. 211. §-a alapján – kérelemre, vagy saját kezdeményezésre – vissza kell vonni, illetve a záradékot törölni kell.

A már elrendelt végrehajtás során bekövetkező, és hivatalból figyelembe veendő elévülés az említettek közül a munkaviszonnyal összefüggő igényekből származó követelések, illetve a büntügyi követelések esetén fordulhat elő, ebben az esetben a végrehajtási eljárásban a Vht. 57. § (3) bekezdése alapján a végrehajtás megszüntetésének van helye.

Más a helyzet azonban akkor, amikor a végrehajtás megszüntetésére irányuló kérelem tárgya olyan követelés elévülése, amely esetében az elévülést a bíróság nem hivatalból veszi figyelembe. E kérelem alapján a végrehajtó, vagy a végrehajtást foganatosító bíróság elsőként a végrehajtást kérőt nyilatkoztatja meg a Vht. 41. § (1) bekezdésében írtak szerint.

¹⁹ BH2020. 79.

²⁰ NAGY IBOLYA: *A végrehajtás megszüntetésének lehetőségei és gyakorlati problémái a végrehajtási jog elévülése esetén*; <http://www.jogiforum.hu/hirek/26947> (utolsó lekérdezés: 2023. 05. 10.).

Amennyiben a végrehajtást kérő az elévülést elismeri és a végrehajtás megszüntetéséhez hozzájárul, valamint a végrehajtási költségeket a felek bármelyike az eljáró végrehajtónak megtéríti, a bíróság a végrehajtást a Vht. 55. § (1) bekezdés a) pontja alapján megszünteti, vagy az a Vht. 41. § (1) bekezdése értelmében befejeződik. Itt külön ki kell térni arra a kérdésre, hogy a végrehajtási költségeket az elévülés elismerése esetén melyik fél köteles megfizetni. E kérdés megválaszolásához az elévülés időpontja adhat iránymutatást aszerint, hogy az elévülés a végrehajtás elrendelése (végrehajtható okirat kiállítása) előtt vagy a már elrendelt végrehajtás során következett-e be. Előbbi esetben a végrehajtási költségeket az elévült követelésre végrehajtást indító végrehajtást kérő köteles viselni. Ezzel szemben, amikor a követelés a végrehajtás során évült el, megállapítható, hogy az adós a végrehajtás elrendelésére okot adott, ily módon a költségviselés – Vht. 34. § (1) bekezdésében írt – általános szabálya folytán, az elévülésig keletkezett végrehajtási költségeket az adósnak kell viselnie. Miután az esetek túlnyomó részében a végrehajtási költségek kiegyenlítésére a felek egyike sem hajlandó, és ennek hiányában a megszüntetés nem lehetséges, a gyakorlatban még elismerés esetén is ritkán van lehetőség a végrehajtás megszüntetésére.

Ha a végrehajtást kérő nem ismeri el a végrehajtási jog elévülését, a Vht. 55. § (1) bekezdésének a) pontjára hivatkozva a végrehajtást foganatosító bíróságnak el kell utasítania az adós végrehajtás megszüntetésére irányuló kérelmét, ugyanis a végrehajtást foganatosító bíróság a nemperes eljárás keretében nem jogosult az elévülési kifogást érdemben elbírálni. Az elévülés érdemi elbírálása érdekében ez esetben az adósnak végrehajtás megszüntetése iránti pert kell indítania főszabály szerint a végrehajtást elrendelő bíróságon.²¹ A végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti per kezdeményezése azért indokolt, mert a kontradiktórius per keretében teljes körű bizonyítás folytatható le az elévülés körülményeire.²²

Bajory Pál álláspontja szerint az elévülés kérdésének a perben való eldöntése valóban megnyugtatóbb is, mert a peres eljárás lényegesen több adatot és bizonyítékot tár fel, egyben az ítélethez a jogerő is fűződik.²³ Ezzel ellentétben ismert olyan álláspont is, mely szerint „célszerűbb, és költségkímélőbb lenne, ha már a végrehajtást foganatosító bíróság, a nemperes eljárás keretében dönthetne az elévülésről, természetesen lehetőséget adva a végrehajtást kérőnek az elévülés megszakadásának vagy nyugvásának igazolására”.²⁴ Ez utóbbi álláspont alapján konkrét végrehajtási ügyben az adós alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Vht. 41. § (5) bekezdésének alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt. Indítványában arra hivatkozott, hogy indokolatlan, szükségtelen és aránytalan többletköltségeket eredményez a polgári per megindításának kötelezettsége. Az Alkotmánybíróság

²¹ NAGY IBOLYA: *A végrehajtás megszüntetésének lehetőségei és gyakorlati problémái a végrehajtási jog elévülése esetén*. <http://www.jogiforum.hu/hirek/26947> (utolsó lekérdezés: 2016. 08. 26.).

²² Vö. KORMOS ERZSÉBET: *Végrehajtási perek*. In: Wopera Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartáshoz*; 2. kötet. Wolters Kluwer. Budapest, 2016. 1099–1100. pp.

²³ BAJORY PÁL: *Jogorvoslat a végrehajtási eljárásban, a végrehajtás megszüntetése és korlátozása, az igényper*. In: Petrik Ferenc (szerk.): *A végrehajtási jog*; KJK Kiadó. Budapest, 1993. 100. p.

²⁴ NAGY IBOLYA: *A végrehajtás megszüntetésének lehetőségei és gyakorlati problémái a végrehajtási jog elévülése esetén*. <https://www.jogiforum.hu/cikk/2012/01/06/a-vegrehajtas-megszuntetesenek-lehetosegei-es-gyakorlati-problemai-a-vegrehajtas-jog-elevulese-eseten/>; (lekérdezés: 2023. 05. 10.).

sajnos érdemben nem foglalkozott a kérdéssel, a befogadhatóság vizsgálata körében a panaszt végzésével elutasította.²⁵

A perindítási kötelezettség alól csak egy esetben tesz kivételt a Vht. a 82/A. § (6) bekezdésében írtak fennállásakor: ha a végrehajtási eljárás során a végrehajtó intézkedik az adós pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegének végrehajtás alá vonása iránt hatósági átutalási megbízással, és az adós a végrehajtási jog elévülésére hivatkozik, a végrehajtó az ügy iratait beterjeszti a végrehajtást fogatosító bírósághoz, amely elévülés esetén a végrehajtást végzéssel megszünteti. A bírósági joggyakorlat szerint azonban a Vht. 82/A. § (6) bekezdésében írt szabályt nem lehet kiterjesztően értelmezni, és véleményünk szerint nem is indokolt.

E rendelkezés értelmezése igen nehéz, mert mindezek alapján felmerül a kérdés, hogy a végrehajtást fogatosító bíróság mégis dönthet érdemben a végrehajtandó követelés elévüléséről akkor, ha az adós erre a hatósági átutalási megbízás kibocsátását követően hivatkozik? A törvény szövegéből okszerűen következtethető az igenlő válasz. A törvényi rendelkezés egyértelmű a tekintetben, hogy hatáskört rendel a végrehajtást fogatosító bíróság részére az elévülés érdemi vizsgálatára, azonban ezt nem általában a végrehajtás során, hanem kizárólag a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegek lefoglalásakor biztosítja, ezt a Vht. 82/A. § (6) bekezdésének nyelvtani és rendszertani értelmezése is alátámasztja. Következésképpen a hivatkozott rendelkezést nem lehet kiterjesztően értelmezni, ha az adós más végrehajtási cselekmények során él elévülési kifogással, kifogását a végrehajtást fogatosító bíróság – kifejezett hatáskör hiányában – érdemben nem bírálhatja el. Az adós számára ezekben az esetekben a végrehajtás megszüntetése iránti per megindítása nyújt megoldást.²⁶

V. Záró gondolatok

A végrehajtási jog elévülése esetén követendő eljárással kapcsolatban a gyakorlatban a Vht. 41. §-ával összefüggésben akkor adódhat bizonytalanság, ha a végrehajtó felhívására a végrehajtást kérő nem nyilatkozik. Fontos hangsúlyozni, hogy a Vht. 41. §-a alapján a nemperes eljárás keretében nincs lehetőség a végrehajtás megszüntetésére abban az esetben sem, ha a végrehajtást kérő elmulaszt nyilatkozatot tenni a végrehajtó, esetleg a bíróság felhívására. A Vht. 55. § (1) bekezdése szerint ugyanis ehhez a végrehajtást kérő kifejezett kérelmére van szükség, így a végrehajtást kérő hallgatását nem lehet szankcionálni azzal, hogy a végrehajtást fogatosító bíróság nemperes eljárás keretében megszünteti a végrehajtást.

Természetesen sok esetben a végrehajtó által beterjesztett iratanyagból nemperes eljárásban is megítélhető lenne a végrehajtási jog elévülése, a jogbiztonságot jobban szolgálja a végrehajtás megszüntetése iránti perben a teljes körű bizonyítás, az adós érdekeit pedig védi a perben hozott ítélethez fűződő anyagi jogerő. Az adós oldalán mutató

²⁵ 3110/2023. (III. 14.) AB végzés.

²⁶ NAGY IBOLYA: *A végrehajtás megszüntetésének lehetőségei és gyakorlati problémái a végrehajtási jog elévülése esetén*; <https://www.jogiforum.hu/cikk/2012/01/06/a-vegrehajtas-megszuntetesenek-lehetosegei-es-gyakorlati-problemai-a-vegrehajitasi-jog-elevulese-eseten/>; (lekérdezés: 2023. 05. 10.).

esetleges idővesztést kompenzálja a Pp. 533-534. §-ában rögzített, a végrehajtás megszüntetése, korlátozása iránti per soron kívüli jellege, illetve a felperes lehetősége a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem előterjesztésére.

Dogmatikailag nehezen védhető a Vht. 82/A. § (6) bekezdésében biztosított kivételes lehetőség, a végrehajtási jog elévülésének nemperes eljárás keretében történő elbírálása akkor, ha a végrehajtási eljárás során a végrehajtó intézkedik az adós pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegének végrehajtás alá vonása iránt hatósági átutalási megbízással. A következetesség jegyében indokolt lenne e szabály hatályon kívül helyezése.

ADRIENN NAGY

THOUGHTS ON PRESCRIPTION IN HUNGARIAN
ENFORCEMENT LAW

(Summary)

The passage of time has a varied effect on civil claims, in some cases it results in loss of rights, in others it results in statute of limitations, and there are also claims that are not time-barred at all. Act LIII of 1994 on Judicial Enforcement does not contain its own rules in Paragraph 57, if only because of its procedural nature, it refers back to substantive rules. The present study does not aim to explore the dogmatic basis of statute of limitations but has already been monographically processed in relation to private statute of limitations. The rules set out in Section 57 of the Judicial Enforcement Act have not changed since the Act came into force, yet the analysis of the related court case law makes the examination of this issue topical from time to time, and the procedure to be followed in the event of limitation of enforcement rights and the method of regulation are still debated to this day. The aim of the study is to present new court cases related to the limitation of enforcement rights and to answer questions surrounding the procedure governing the limitation of enforcement rights.